

Schimbul de azi

Am poposit de curînd la Craiova. N-am zăbovit decît un firicel de vreme. Așa că n-am apucat să-mi preambul, în pas de romanșă, cuvenita melancolie prin poeticul parc Bibescu. N-am găsit nici răgazul să cutreier cu priviri învăluitoare pictura murală a lui Stoenescu, găzduită în umbra solitară a bisericii. Aveam o adresă desemnată cu precizie: Teatrul Național; și un obiectiv prea bine definit: examenul de stat al absolventului facultății de regie, Dinu Cernescu.

Intuiam emoția aceleia care oficia ceremonialul spectacolului, aruncînd pentru prima dată mînușa, în calitate de regizor... plin, publicului. Bănuiam reacțiile sensibile ale foștilor mei studenți, pe care îi țineam minte din urmă cu un an, cîteodată prea zglobii în băncile amfiteatrului, și care astăzi, prin intermediul Gilcevilor din Chioggia, trebuiau să fie niște actori serioși, distribuți într-o comedie. Frunzăream programul, în care numele studentului proaspăt absolvent era cules cu verzale în dreptul capitolului regie artistică, alături de fermecătoarele nume anonime transferate din catalogul de clasă, familiar mie, în impunătoarea distribuție a lucrării goldoniene. Mă gîndeam, în vremea aceasta, la consacrată formulă a schimbului de mîine, în care se cerea, respectînd obișnuința, inclusă și pomenita echipă de tineri slujitori ai Thaliei. Și îmi cronometram nerăbdarea, confruntată cu o cortină oșacă, deținătoare de mari taine și dorite surprize.

N-am mai consultat ceasul în cele două ore de desfășurare febrilă a spectacolului. Uăzusem o seamă de reprezentații goldoniene de sursă diferită la Festivalul găzduit în cetatea lagunelor; mă înscriisesem, la timpul oportun, în rîndul fervenților admiratori ai Bădăranilor, care ne-au adus o mult rîvnită faimă europeană; cunoșteam, aproape pe dinafară, textele autorului Hangiței și variatele lor interpretări. Era parcă firesc, în această situație, să-mi amestec marea simpatie, dacă nu chiar slăbiciune, pentru adolescenții întru ale teatrului — eventualul schimb de mîine —, cu un dram de scepticism. Dar m-am lăsat foarte curînd înfrînt și am abandonat — mărturisesc că n-am înregistrat momentul convertirii — demnitatea scepticismului. M-am surprins sedus de autenticitatea populară a vervei chioggiote, care contagiase scena și sala. Am intrat, ca un spectator cît se poate de conștiincios, în țesătura intrigii strălucitoare, așteptînd, cu sufletul la gură, ca Tita-Nane să se împace cu Lucieta și Beppa cu Orseta. Urmăream cu o curiozitate naivă schimbarea la scenă deschisă a decorurilor împletite în ochiuri de năvoade. (Scenografia era semnată și ea de un june necunoscut: I. Popescu-Udriște. Spectacolul se trans-

forma, în această conjunctură, într-un adevărat complot al deloc consacraților. Hotărît lucru: cînd tinerii — actori, regizor, pictor — se încapăținează să aibă talent, își pierd buna cuviință, devin insolenți și intră într-o competiție de la egal la egal cu posesorii certificatelor de maturitate artistică !)

După milenarul ritual, s-a tras și cortina finală. Impresia de ansamblu a rămas încântătoare. Mi se cădea, însă, cumulînd calitatea de profesor care examinează cu obiectivitate severă un student, cu aceea de critic căruia nu-i e îngăduită licența sentimentalismului, să fac și niște reflecții „la rece“. Era limpede că nu asistasem la un spectacol epocal. Era sigur că regizorul nu va ajunge poimîine să figureze alături de Ohlopkov și Brecht. Era neîndoielnic că Sanda Toma nu poate fi confundată cu Eleonora Duse și Amza Pellea cu Alexander Moissi.

Dar, într-o perspectivă măsurată a lucrurilor, ceea ce se întîmpla la Craiova era foarte important. Important pentru un Teatru Național, care are datoria să-și respecte, și își respectă acum, tradiția mai mult decît onorabilă. Important și simptomatic — o spun cu toată convingerea și cu spirit de răspundere — pentru întreaga mișcare teatrală romînească, ce beneficiază (și experiența craioveană o confirmă) de resurse și latențe excepționale, mult mai valoroase decît ne-am învățat să credem.

Și aici ne întoarcem la schimbul de mîine. An de an, de pe băncile Institutului își iau zborul în teatru tineri talentați, mijesc mari nădejdi și se așteaptă, prin intermediul lor, revirimente în diverse formații răspîndite generos pe întreg cuprinsul țării. Unele nădejdi se materializează alături de maeștrii vîrstnici ai scenei noastre, altele se pulverizează din pricina condițiilor... atmosferice. (Climatul nu e numai un dat de ordin geografic, meteorologic, ci — oricît ar părea de bizar — și unul de natură teatrală.) Din păcate, irosirea talentelor nu e un delict pedepsit de codul penal. Poate că și de aceea, îngăduitoarea prejudecată a schimbului de mîine, înțeles cum e mai nefiresc, alimentează spiritul rutinier al unor oameni de teatru, convinși că tinerii au timp să aștepte pînă... mîine. Nu cred că G. Rautchi — care numărînd 23 de ani își permite să facă cu dezinvoltură o (nu pot să zic genială, chiar dacă lui îi place termenul) admirabilă compoziție comică în juțin Fortunato din piesa goldoniană și o tulburătoare prezență tragică din Marinarul răgușit al lui Ușnevski (Tragedia optimistă) — are timp să aștepte pînă... mîine. Nu accept ideea că neobișnuita sensibilitate asociată cu inteligența dramatică a Silviei Popovici și mlădioasa forță scenică a lui Gh. Cozorici trebuie conservate cu mijloace tehnice desăvîrșite, iarăși pînă... mîine. Tot așa cum mi se pare absurd ca talentul incontestabil, atît de bogat manifestat în Institut, al Lilianeî Tomescu să se lase cheltuit în minorele și melodramaticile tonuri ale Umbrei baroanei, în așteptarea aceluî mîine plin de fîgăduințe. Și altele de un gen mai mult sau mai puțin apropiat, în legătură cu Gh. Urinceanu și Elena Sereda, Ileana Predescu și Constantin Codrescu etc.

Ureau să fac o propunere cu implicații filologice: să înlocuim, în teatru, expresia schimbul de mîine cu una la fel de simplă — schimbul de azi. Nu recomand părăsirea grijii pentru viitorul teatrului romînesc. Dimpotrivă! Cred însă că trebuie părăsită cochetăria exclusivă cu viitorul, care își permite, într-o acrobatică elegantă, să ignore prezentul.

Experiența craioveană (ca altă dată la Galați, sau ca acum încă la Satu Mare) cu o echipă tinăra a dat rezultate incomparabil mai bune decît cele obținute prin infiltrările mecanice — care fac abstracție de stil, personalitate artistică, gen — ale cîte unui tinăr într-un colectiv perfect configurat. Nu știu dacă e soluția ideală. Dar mă bate gîn-

dul, amintindu-mi de unde au început câteva mari mișcări teatrale (Stanislauski, Copeau, Reinhardt ș.a.), că poate n-ar fi rău să reflectăm la un studio experimental, în care tineretul talentat să justifice propunerea noastră filologică, schimbând, în fața publicului suveran, pe miine în azi. Amatorii, îndrăgostiții de filologie și teatru au cuvântul!

P. S. Dacă vă interesează problema tinerilor actori, dacă-i iubiți și stimați, dacă vedeți efectiv în ei începuturile unui schimb de azi al teatrului românesc, fiți indiscreți și citiți-le gândurile rostite cu pasiune în numărul din iunie al revistei noastre.

Seară shakespeareană

Teatrul Municipal : A 12-a noapte de W. Shakespeare

De mai multe ori pilduitor pentru mine a fost spectacolul *A 12-a noapte* și faptul că l-am urmărit încă dinaintea premierei, a avut darul să-mi înlesnească aprofundarea atât a piesei, cât și a spectacolului în sine și să mă conducă la concluzii în care abia aș vrea să ridic unele probleme.

Departate de mine gândul de a căuta să fac parte dintre aceia care țin să nu apuce vârsta de 40 de ani fără să fi emis vreă părere în privința lui Shakespeare. De asemenea, în limitele cronicii și ale atributelor de cronicar, îmi voi îngădui constatări fără nici o intenție de a oferi contrasoluții la punerea în scenă a operei shakespeareene la noi. În definitiv, pe acest tărîm nu ne putem mîndri, din păcate, cu o adevărată tradiție, cu tot numărul mare de piese puse pînă azi, iar pașii ce se fac acum au, dacă nu alte merite, cel puțin pe cele ce țin de o nobilă cuțezanță.

Nu cred că voi supăra pe cineva acordînd prioritate relatării unui episod care mi-a stîrnit prima întrebare asupra montării celei de *A 12-a noapți*. Totul s-a petrecut într-o dimineață, la vizionarea dinaintea premierei de la Municipal. Soarta a avut să încerce dacă spectacolul de azi ar putea rivaliza în durabilitate cu cel pe care l-a îngrijit Shakespeare în fața contemporanilor lui, cu veacuri în urmă. O întrerupere prelungită a curentului electric l-a determinat pe maestrul Șahighian să recurgă la poeticele lanterne de care se folosea uneori și scena elisabetană atunci cînd nu juca, așa cum se întimpla de obicei, la lumina zilei, tavanul sălii Globus fiind, de altfel, cerul nesfirșit. Ei bine, pe fundalul scenei Muni-

cipalului, abia atins de pilpiirea slabă a luminii lanternelor și sfeșnicului cu lumînări de ceară, profilurile de azi ale eroilor din *A 12-a noapte* au fost, mai toate, niște umbre incerte, vagi (măcar că Sir Toby și-a folosit din plin, drept argument principal, volumul lui de adevărat cavalier Falstaff), prinse într-o oarecare mișcare, cu epicentrul nu undeva la rampă ori în miezul scenei, ci în arlechin. M-am întrebat atunci, ce le lipsește celor ce grăiesc același text de acum câteva veacuri, ca să ne înfioreze, să ne transporte sau să ne facă să ridem cu poftă pe noi cei din sală. S-ar fi cerut mai întii, am constatat eu, să putem înțelege tot ceea ce se spune acolo pe scenă, pentru ca apoi să ridicăm exigențe și asupra felului cum se spune. Căci să nu uităm că lipsa de aparatură și decor, mai ales lipsa luminii (cu ajutorul căreia se realizează azi rafinate jocuri de clar-obscur, și în primul rînd se creează în sală acea atmosferă de receptivitate, cufundînd publicul în ficțiune de îndată ce cortina și spotul de lumină intră în acțiune pe scenă) era substituită la Shakespeare prin poezie.

Poetul de la Stratford nu a avut decît acest element la îndemînă și cu el a izbutit să stîrnească imaginația contemporanilor lui, să creeze ficțiunea, să-și poarte spectatorii de pe un tărîm de lume pe altul, să dea măreție de piscuri unor acareturi de scîndură de pe scenă. Și pentru ca atât poezia cit și pasiunea să poată căpăta aripi, iar simțirea elevare, Shakespeare și-a îmbrăcat textul în vestmintul versului alb. Or, mulți dintre actorii noștri nu cunosc taina rostirii versului, meșteșugul valorifi-